

“Világ proletárjai, egyesüljetek!”

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

IX. évfolyam 7-8. (96-97.) szám

2005. szeptember-október

Lehetséges-e “jó kapitalizmus”?

(Kritikai széljegyzet egy megtévesztő cikkhez)

Elterjedt nézet napjainkban, hogy állítólag van “rossz” kapitalizmus, és van “jó” kapitalizmus. Az egyikben a vérszívó “karvalyotőke” uralkodik, a másikban a közérdeket, az általános jólétet szolgálja a szorgos és hatékony tőke. Az elsőt bírálják és elítélik, a másikat helyeslik, és lelkesen támogatják. Liberális teoretikusok és politikusok a gazdasági folyamatokba szerintük kívülről beavatkozó “etatizmussal” a tiszta piacgazdaságot, a “diktatórikus kapitalizmussal” a “demokratikus kapitalizmust” állítják szembe. Reformista szociáldemokraták teoretikusok és politikusok a jóléti államban és a szociális piacgazdaságban vélik felfedezni a “jó” kapitalizmus megtestesülését. Jobboldali, szélsőjobboldali ideológusok a kozmopolita kapitalizmussal a nemzeti kapitalizmust, az idegen (pl. zsidó) tőkével a nemzeti tőkét, a polgári demokráciával és a liberalizmussal a tekintélyuralom gyakorlását, és az erős kéz politikáját állítják szembe. Ezekben az elméletekben közös, hogy a (jó) kapitalizmus apológiáját (dicséretét) az “antikapitalizmus” látszatával, a (rossz) kapitalizmus részleges bírálatával leplezik.

Különösen veszélyes és káros, ha ez a megtévesztő elmélet marxista mezben jelentkezik. Legutóbb a magát következetes antikapitalistának és marxistának nevező Munkáspárt elnökének a *Népszabadságban* megjelent cikkében (2002-07-12: *A kommunistákról mindenkinek!*) találkozhattunk a “jó kapitalizmus” legújabb változatával. A cikk szerzője – Thürmer Gyula – a hatalom tőkés urait a nyomor azonnali megszüntetésére szólítja fel. Nem igaz – állítja, – “hogyan Európa közepén, a fejlett demokrácia egyik bástyájának számító kis hazánkban erre nem lehet pénzt találni”. A nyomor azonnali megszüntetéséhez szívesen “csak az akarat, a tett hiányzik”. “A dolgok ilyen egyszerűek” – állapítja meg. “Magyarország nem szegény ország. Nálunk sokkal rosszabb adottságú országok érnek el nálunk nagyobb sikereket. Nálunk az a baj, hogy a tőke gazdagodása nem az építő, alkotó munkából származik, hanem a privatizációból, a komprádorságból, a korrupcióból. Ugyanis nincs senki, aki szabályokat kényszerítene a tőkére.”

Thürmer Gyula négy esztendeje, a párt programtervezetében, kinyilvánította: “Tulélésünk legfőbb biztosítékának a közmegegyezés kialakítását tartjuk a társadalom alapvető kérdéseiben.” Megegyezést javasolt “a társadalom és a mindenkor hatalmat gyakorló politikai erők között.” Arról nyilatkozott a sajtónak, hogy ő kész tárgyalásokat folytatni az MSZP és az SZDSZ vezetőivel: “egy esetleges közös kormányzás esetén lemondanának például az állam szerepvállalásával kapcsolatos elképzeléseikről”. A kommunista nevet saját homlokára írni szándékozó pártelnök ma sietve biztosít mindenkit, beleértve a tőkés vállalkozókat is: az ő parlamentbe kerülésével “mindenki jól jár”. A tőkés rendszert ő nem kívánja bántani, csupán új szabályokat akar a tőkére kényszeríteni. (Ugyebár, ahogy ő írja, “a dolgok ilyen egyszerűek”.) “Ugy-hogy tőkés és vállalkozó hölgyek és urak, legyenek kedvesek szaporodni, gazdagodni. A Munkáspárt az érvényes törvények erejével, ellenőrzöttén olyan körülményeket kíván teremteni, amelyek között önök büszkék lehetnek a vagyonukra, mert teljesítménnyel szereztek, a felesleget pedig nem kitarulkozó zsebekbe dugdosták, hanem a közjóra fordíthatják, nekünk pedig munkát adnak”.

Ez aztán az igazi “jó kapitalizmus”. Ahol a kedves “tőkés urak és hölgyek szaporodnak, gazdagodnak”. Gazdagságuk “az építő, alkotó munkából származik”, “büszkék lehetnek vagyonukra”. A “felesleget a közjóra fordítják”, és “munkát adnak” a dolgozóknak. A kapitalizmus olyan “jó” lesz, hogy talán többé már nem is az. Thürmer Gyula nem most fedezte fel a kapitalizmus “megjavításának” csábító programját. “Mi nem vagyunk a jó kapitalizmus ellen” – nyilatkozta már tíz évvel ezelőtt a *Budapest Business Journal* angol nyelvű üzleti lapban. “Van jobb és van rosszabb kapitalizmus... a mai magyarországi kapitalizmusnál egészen biztosan létezik jobb... Amikor már olyan jó lesz, amilyennek szeretnénk, akkor már nem is az” – fejtette ki az *Észak-Magyarország* 1999. november 16.-i számában.

A magát marxistának tekintő párt elnökekéhez illően Thürmer Gyula a “jó

kapitalizmus” programjának elméleti “megalapozásában” *Marxra* hivatkozik. “A tőke, a pénz és a munka ellentétpárok, nem ellentétek. A tőke a legtársadalmibb termék, ami valaha létezett. Ez a gondolat Marxé” – írja. A dialektika ismeretének hiányára, legalábbis a marxi dialektika félreértésére vall, hogy a “jó kapitalizmus” önjelölt marxista teoretikusánál az “ellentétpár” és az “ellentét” fogalmi kizárják egymást: vagyis tőke és munka nem ellentétek, csak ellentétpárok, amelyek között “egyensúly van”. A baj szerinte az, hogy nálunk ez a feltételezett “egyensúly” felbomlott. A feladat tehát a felbomlott “egyensúly” helyreállítása. Thürmer Gyula legalábbis ezt ígéri.

Ennek szöges ellentétét olvashatjuk Marxnál. Marx fő “gondolata” a tőke és a munka antagonizmusának kimutatása a tőke-bérmunka viszonyon belül. A kettő feltételezi egymást, s ugyanakkor egymás ellentétei: “a bérmunka a tőkét teremti meg, vagyis azt a tulajdont, amely a bérmunkát kizsákmányolja, amely csak azzal a feltétellel gyarapodhat, hogy új bérmunkát hoz létre, hogy azt újra kizsákmányolja. A tulajdon mai alakjában a tőke és a bérmunka ellentétében mozog.” (*Marx-Engels: A Kommunista Párt kiáltványa*)

“A tőkésnek és a munkásnak tehát ugyanaz az érdeke, állítják a burzsoák és közgazdászai” – írta Marx. (*Marx: Bérmunka és tőke*) Valóban: a munkás tönkre megy, ha a tőke nem foglalkoztatja, a tőke tönkre megy, ha nem zsákmányolja ki a munkaerőt. A munkás túrhető helyzetének feltétele a termelő tőke lehetőleg gyors növekedése. A termelő tőke növekedése ugyanakkor egyben a burzsoázia uralmának növekedése a dolgozó osztály felett, “hogy a tőke érdekei és a munkások érdekei ugyanazok, ez csak ennyit jelent: a tőke és a bérmunka egy és ugyanazon viszonyon két oldala. Az egyik feltételezi a másikat, ahogy az uzsorás és a tékozló kölcsönösen feltételezik egymást. Amíg a bérmunkás bérmunkás, sorsa a tőkétől függ. Ez a munkás és a tőkés hírhedt érdekközössége.”

A tőkés termelési mód viszonyai között tőke és munka közötti “egyensúly” csak a kapitalizmus apológiái és a javíthatatlan
(folytatás a 4. oldalon)

Napjaink kapitalizmusa és fogadatlan prókátorai

Az utóbbi időkben illúziók kaptak lábra a kapitalizmus természetéről és megreformálhatóságáról. Ez szükségessé teszi, hogy ismét tisztázzuk napjaink kapitalizmusának alap-összefüggéseit, valamint azt, hogy felismerésüket hogyan nehezítik a munkásmozgalom bizonyos irányzatai. A probléma számunkra különösen időszerű, mert a mozgalmunkon belüli vitákban is megjelenik.

* * *

Az elmúlt évtizedekben két olyan fejlemény tanúi lehettünk, amelyek akár végzettszerűen is befolyásolhatják az emberiség történetét.

1. A revizionizmus, a centrizmus és látszólagos ellenlábaskodás, a trockizmus, mind eszmeileg, mind gyakorlatilag szétzilálta a marxista-leninista mag által vezetett baloldalt, éket vert a mag és a körülötte koncentrikus körökben elhelyezkedő tömegek közé. Az 1920-as és '30-as évek trockista rágalmaikat visszahangozva, kriminalizálta a szovjet vezetőket; az osztályharc névleges eltemetésével teret adott a szocialista tulajdonon élőködő kiskirályok, oligarchák és ügyeskedők számára; a gazdaságot pangásra kárhóztatta, lezüllesztette és felbomlasztotta. Tevékenységével, amely a Szovjetunió és az európai szocialista országok felszámolására vezetett, hosszú időre elzárta a tőke által fokozódó mértékben kizsigeirelt tömegek előtt a szocialista perspektívát.

2. A kapitalizmus – nem függetlenül az előbbi fejleménytől – újabbformaváltást volt képes végrehajtani. Beléptünk a *transznacionális monopolkapitalizmus* (közkeletű, bár a lényegét elfedő névén: a globalizáció) korszakába. A tőke példátlan piaci versenyharc közepette világméretben szervezte meg a termelést, oda telepítve annak részfolyamatait, ahol a legjövődőbbben működhetők. Példátlan méreteket ölt a tőke centralizációja is. (Egy 2004-es adat szerint a világ személygépjármű-termelésének 60 %-át 6 cég tartja kezében; ez az adat azóta már minden bizonnyal elavult, hiszen pl. a dél-koreai Daewoo idén már Chevrolet lett.)

A piaci verseny kikényszeríti a technológiai fejlesztést, ami a centralizáció és "globalizáció" ellenére a profitráta esését hozza magával. A tőke számára a profitráta-esés mérséklésének végső eszköze: növekvő érték-többlet kiszajtolása mind kevesebb foglalkoztatott munkásból. A tőke béklyói között zajló tudományos és technikai forradalom következményeként nő a kizsákmányolás, a monopolizáció által állandóan elpusztított és újratermelt "kis" tőkék kiszolgáltatottsága ("kiszervezés"), a munkanélküliség. A munkásosztály abszolút mértékben csökken a centrumokban, és decentralizálódik világméretben. (A többszázézer főt foglalkoztató transznacionálisok egy-egy telephelyén jó esetben 100-300 alkalmazott dolgozik.)

A centrumok burzsoá kormányai és pártjai paradox helyzetbe, "telephely-versenybe" kényszerültek. Rontaniuk kell állampolgáraik *dolgozó* részének életkörülményeit, fokozni kizsákmányolhatóságukat. A "fejlődő" országok kénytelenek elkótyavetyélni természeti erőforrásaikat, szemet hunyni természeti környezetük pusztítása fölött, hogy a transznacionális tőke egyáltalán szóra méltassa őket, néhány termelőegységüket (vagy csak azok piacait) felvásárolja, átmenetileg pár ezer munkahelyet "teremt"en".

A dolgok menete a hagyományos szociáldemokráciát sem hagyta érintetlenül. A II. Internacionálé szellemiségét hordozó szociáldemokrata pártok már az első világháború kitörésekor a burzsoázia segédsapatává szegődtek, a maiak pedig egyértelműen polgári pártokká váltak (bár a burzsoázia pártjai között baloldalinak nevezhetők). Kiszolgálják a transznacionálisok érdekeit képviselő neoliberális gazdaságpolitikát, antirasszista, kirekesztés-ellenes jelszavaikat arra használják, hogy a burzsoá demokrácia keretei között tartsák a nemzetállamokat.

Ez persze pozitívum olyan időkben, amikor a forradalmi baloldal elszigetelődött, atomjaira hullott, és a transznacionális monopolkapitalizmus napról napra újratermeli a fasizmus csíráit.

A tőke agressziója, amely a politikai, katonai, állami terrorizmus formáit ölti, szükségképpen védekezési mechanizmusokat váltott ki a tömegekből. Ezek változatos formákban nyilvánulnak meg, az egyszerű táppénzcsalástól kezdve a különböző "civil" kezdeményezéseken (globalizációkritikai és békemozgalmakon) keresztül az új baloldali pártok létrejöttéig. Az utóbbiak közül a legnagyobb visszhangot váltotta ki az EBP, valamint a Gysi és Lafontaine nevével fémjelzett német baloldali választási párt. Mindkettőről megállapítható, hogy a jobbra tolódott hagyományos szociáldemokrata pártok helyén keletkezett

politikai úrt kívánja kitölteni (egyébként is jelentős átfedések vannak közöttük). Megpróbálnak életet lehelni a hagyományos szociáldemokrácia mumifikálódott értékeibe, miközben élesen elzárkóznak a forradalmi baloldaltól. Megjelenésük ugyan előmozdíthatja a tömegek tudatosodását, de a "jóléti állam" feltámaszthatóságának ábrándjával éket ver az eltérő életszínvonalú országok munkástömegei közé. *"Jóléti állam" a múlté, keretei nem egyeztethetők össze többé a tőke értékesülésének szükségletével.*

Ezek a formációk a tömegek halmozódó elégedetlenségét tükrözik, amely a tőke törvényszerű fejlődési irányába következtében szükségképpen erősödni fog. Egyre sürgetőbb tehát *marxi-lenini álláspont tisztázása, a kapitalizmusba belesimuló oportunista tendenciák kritikája.*

Ami hazánkat illeti: az MSZP a schröderi-blairi mintát követi, a Munkáspárt pocsolójában vihart kavart az EBP-s irányzat. Ebben a helyzetben le kell szögezni: az "egyedül vagyunk erősek", a "nincs fasiszta veszély" agyrémének hangoztatása csak arra jó, hogy a tőke karámjába terelje mindazokat, akiket a Fidesz nem tud erre rávenni. – Másrészt, ezzel a katasztrófa-politikával szemben nem fogadható el alternatívának olyan álláspont, amely "a piacot meghatározó társaságok demokratikus kontrolljára" buzdít, a privatizációt nem helyteleníti, csupán annak tolvaj formáját (mint ha létezne nem tolvaj privatizáció is), a szocialista múlt tényleges eredményeit (az államosítást, a tervgazdaság kezdeteit) elutasítja, és az érdekviszonyok elemzése helyett lila ködbe burkolt "demokratikus" illúziókkal, a "közvetlen demokrácia" tündérmeséjével ámit.

A gyakorlat is, az elmélet is megcáfolhatatlanul bizonyítja: *marxi-lenini elmélettel felvértezett élcsapat nélkül tapodtat sem juthatunk előbbre. Ez az előfeltétele a népfrontos szövetségi politikának is.*

Galó János

A szovjet gazdasági rendszer, mint a világháborús győzelem tényezője

Magukat baloldalinak valló körökben is divat leszólni a volt szocialista országok állami tulajdonú iparának és tervgazdálkodásának teljesítményeit. Valójában a szocialista gazdálkodás, minden hiba és balfogás ellenére, már kezdeti alakjában is bebizonyította fölényét a tőkés gazdaság felett. Mi sem példázta ezt meggyőzőbben, mint a szovjet gazdaság teljesítménye a legsúlyosabb próbatétel, a Nagy Honvédő Háború idején.

Közzgyűlési határozatunk a "Dialektika" köteletségévé teszi, hogy tárgyalásba megvilágításba helyezze a volt szocialista országok sokat rágalmozott történetét, tudósítson az erre vonatkozó újabb kutatási

eredményekről. Ennek jegyében kezdjük meg Sz. Gubanov cikkének ismertetését az "Ekonomiszt" c. orosz lap ez év 5. számából.

A Szovjetunió és Németország kezdeti gazdasági erőviszonyai

A háború kezdetén a német ipar jelentős fölényben volt a szovjet iparral szemben. A gépi nagyipar Németországban már a 19. sz. utolsó évtizedeiben kiépült, villamosítása is végbement. A század végén és a 20. sz. első évtizedeiben megszilárdultak a konszernek, monopóliumok. A cári Oroszország messze elmaradt ettől a fejlődési szinttől. *(folytatás a 3. oldalon)*

(folytatás a 2. oldalról)

Szovjet-Oroszország életét szinte teljesen szétzilálta az intervenció, a polgárháború, az 1921-22-es éhínség. A gazdaság összeomlott. Csak az újjáépítés után, 1928-tól nyílt lehetőség a hazai nehézipar és gépgyártás kifejlesztésére. A második világháború kitöréséig a német iparnak 70 éve volt a kibontakozáshoz; a szovjet iparnak csupán 12-13 éve.

1940-ben, a háború előestéjén, a szovjet villamosenergia-termelés egy főre számolva a német termelés 30,5 %-át tette ki. Ha az 1939-es német termelést 1-nek vesszük, akkor a Szovjetunió 1940-es termelése nyersvasból 0,801, acélból 0,817, alumíniumból 0,256; csupán az olajbányászatban múlta felül jócskán Németországot (51,667), és több teherautót állított elő (2,092). A német fölényt tovább növelték később a megszállt országok üzemei, főleg Franciaország és Csehszlovákia fejlett gépgyártása és hadiipara. Minthogy Románia napi olajtermelése több mint 6 millió tonnára rúgott, Románia német megszállása után a szovjet előny a tizedére csökkent.

A szovjet elmaradás a gyártmányok minőségére is kiterjedt. A nyersvas, az acél, a hengerelt áruk minősége nem volt megfelelő. Az alumíniumhiány akadályozta a repülőgépgyártást; a donyeci szénmedence nepszállása súlyos aránytalanságokat okozott a védelmi iparban. Salétromsavból is – a robbanóanyag-gyártás legfontosabb alapanyagából – kevesebbet állított elő a Szovjetunió, mint a Reich.

Hogyan sikerült megfordítani a helyzetet?

Abban, hogy a szovjet gazdaság nemcsak kiegyenlítette kezdeti hátrányát, hanem felül is múlta a nácikat a termékek mennyisége és minősége terén, a *szocialista társadalmi-gazdasági rendszer fölényét* játszotta a döntő szerepet. Ennek köszönhető, hogy igen rövid idő alatt, szakadatlan ellenes bombázások közepette, áttelepítették a keleti országgrészbe a termelőerők jórészét, a géppark és az országos jelentőségű vállalatok egyharmadát, 10 millió munkással és alkalmazottal. *Hasonló műveletet nem ismert korábban a történelem; eredményes végrehajtása a tervgazdaságnak köszönhető.*

Hogy a tervgazdaság konkrétan milyen szervezeti erőt jelent, azt egyetlen példával szeretnénk szemléltetni. A szovjet villamosenergia-termelés 1941-ben 81-82 százalékban központosítva volt, az *állam irányította*. Ezért sikerülhetett megőrizni az ipar villamosenergia-ellátásának háború előtti szintjét. Sőt: a háború alatt a Szovjetunió tovább fejlesztette termelő kapacitását, főleg az Urál, Szibéria és Közép-Ázsia területein. A nácikat meglepte a szovjet védelmi ipar rugalmassága, szervezetsége, termelékenysége. Nem számítottak rá; villámháborús terveiket azokra a számukra rendkívül előnyös erőviszonyokra építették, amelyek a háború kitörésekor voltak érvényben. Nem

Elhallgatott nemzetközi hírek

Hazánkban a polgári sajtó elhallgat sok "kényes" nemzetközi hírt. Nyugaton a haladó szemléletű újságok, mint a "Guardian", a "Le Monde Diplomatique", sőt a "New York Times" is, rendszeresen hírt adnak az elnyomás-, a hegemonia-, a neokolonializmus-, a háborúellenes mozgalmakról is. Még a BBC magyar adásában (Kosuth Rádió, reggel 8.03) is gyakran más optikát kapnak a nemzetközi hírek. E rovatunkban a Magyarországon – lényegében – elhallgatott hírekből szemlézünk.

Az Oroszországi Föderáció Kommunista Pártja népszavazást kezdeményezett 17 alapvető társadalmi kérdéssel. A központi választási bizottság után Oroszország legfelsőbb bírósága is elutasította a kérdések többségét. Az OFKP szerint ez azt mutatja, hogy még a polgári alkotmány is teherterheléssé vált a hatalom számára. Az OFKP az Európai Emberjogi Bírósághoz fordult. (Pravda online, június.)

Hohlov, a számvevőszék munkatársa, könyvet jelentetett meg arról, hogy az oroszországi privatizáció a hitleri romboláshoz hasonló nagyságrendű veszteséget okozott a gazdaságnak. Közli, hogy jelenleg 25 "oligarcha" milliárdos rendelkezik a lakossági jövedelem 1/3-ával.

Részlet az ENSZ élmezőny programja egyik munkatársának magánleveléből, Ingusföldről. "Borzalmas volt látni azokat a könyörgő szemeket: mondták, hogy a gyerekek semmit sem esznek az iskolában, éhesek, adjunk nekik kaját. De ugyanezt láttam Afrikában, Nicaraguában, Örményországban és most a háború sújtotta térségben is. El van csúrvé nagyon-nagyon ez a világ, egyre inkább látom. És ez más, mint Latin-Amerika vagy Afrika: itt ugyanis van egy nagyon kemény tél. A másik, hogy itt az emberek szépen és jól éltek régebben. Lehet, hogy kommunisták voltak, de csend volt, és a lakosság azért megélt. Most meg ölik egymást... Most nagyon mély vízbe estem, de az ember így kezd el tanulni úszni..."

Májusban az utolsó afrikai gyarmat, Nyugat-Szahara népe békés tüntetéseket tartott az önrendelkezésért, az ENSZ BT 290. sz. határozatában másfél évtizede előirányzott népszavazás megtartásáért. A ma-

hitték, hogy a Szovjetunió képes lesz *hatalmas veszteségei ellenére, a háborús csapások alatt, gazdaságát rohamtempóban fejleszteni, és utolérni a nagy hagyományokra visszatekintő, hatalmas német gazdaságot*. Nem számoltak a *rendszerelőnyvel*, amely *mindvégig a Szovjetunióé volt*.

A munka termelékenysége a *háborús Szovjetunióban 3 év alatt megkétszereződött* (nem az addigi ipari fejlődés során megszokott 15-20 év alatt); a társadalmi újratermelés nem dezorganizálódott, ellenkezőleg, bővítve valósult meg; a háború nem szakította félbe sem az iparosítást, sem

rokkói megszálló hatóságok durva fizikai erőszakot alkalmaztak, gázt vetettek be. Sok volt a sebesült, köztük kisgyermek, sőt csecsemő. Tüntetőket tartóztattak le, megkínóztak őket, némelyiküket 15-20 év börtönre ítélték. Augusztusban a felszabadítási harcot vezető Polisario Front – erkölcsi nyomás, Marokkó megerősítése érdekében – 400 marokkói foglyát engedte szabadon. (Forrás: www.news24.com) Az ATTAC Magyarország Egyesület szolidaritási nyilatkozatot adott ki, mely szerint a nyugati hatalmak – képmutató módon – kétféle mércét alkalmaznak. Míg politikai ellenfeleik esetében az alapvető emberi jogokat számon kérik, máskor hallgatnak – ezúttal hűségessé vázallusuk, a marokkói monarchikus diktatúra érdekében.

A "New York Times"-ban cikk jelent meg, mely szerint ma már általában felismerik: az USA által vezetett háború kudarc. De senki se higgye, írja a cikket jegyző Bob Herbert, hogy az iraki kormány megalkotása után az amerikai csapatok belátható időn belül távozni fognak. Nem, hiszen nem a nemlétező tömegpusztító fegyverek, nem is a sohasem bizonyított al-Kaida kapcsolatok miatt vonultak be, hanem az olaj megkaparintása érdekében. A neokonzeratívok már a 90-es években eldöntötték, hogy először Irakot, utána Iránt fogják le-hengerelni. A harcok és az emberveszteségek még sokáig folytatódni fognak. (NYT, július 28.)

Az amerikai sajtóban több cikk jelent meg arról, hogy az önkéntesekből álló hadsereg összeomolhat: egyre kevesebben jelentkeznek ugyanis katonának...

Az Irak megszállása után alakult olajipari szakszervezet (GUOE) 23 ezer olajipari dolgozót képvisel. Már 2003 augusztusában kétnapos sztrájkot szervezett, melynek eredményeként a külföldiek iraki személyzet váltotta fel, az amerikai cégek szerepét csökkentették a rekonstrukciós munkálatokban, a bérek jelentős emelését érték el. 2005. júniusa elején a szakszervezet tudósok és külföldi civilszervezetek részvételével konferenciát tartott Bászarában, ahol az olajkincs feletti amerikai ellenőrzés és a fenyegető privatizáció elleni tiltakoztak. ("Guardian", június 3.)

(folytatás a 4. oldalon)

a termelés villamosítását. A háború befejezése után a Szovjetunió világelső volt az ipar növekedési ütemében, és késedelem nélkül be tudott kapcsolódni a rákényszerített nukleáris versenybe – ami lehetetlen lett volna, ha már a háború alatt ki nem fejlesztte a szükséges kutatói kapacitást.

Elképzelhető lett volna mindez a népgazdaság szocializálása és tervszerű irányítása nélkül?

(*Ismertetésünket folytatni fogjuk; ki-térünk arra is, hogy milyen szerepük volt az amerikai szállítmányoknak a szovjet hadigazdaság felújításában.*)

(folytatás a 3. oldalról)

Az európai alkotmány elutasítása első sorban a munkásoknak és a mezőgazdasági dolgozóknak volt köszönhető a franciaországi népszavazáson. 80-85 százalékuk voksolt a neoliberalizmus ellen. A magyar sajtó azt állította, hogy a franciák nem ismerték az alkotmánytervezet valódi tartalmát, és elsősorban az EU keleti bővítése, az idegen munkaerő beáramlása, sőt idegengyűlöletük miatt szavaztak ellene. Az igazság ezzel szemben az, hogy miközben Franciaországban a sajtó és a média jórészt csak az alkotmány melletti érveket szajkózta, a baloldal országszerte háromezer gyűlést szervezett, ahol az alkotmánytervezetből készített összefoglalókat osztottak ki, megmagyarázták a neoliberális elvek veszélyeit.

A nyugati progresszív sajtó a polgári demokrácia egyfajta válságáról ír a francia és holland népszavazási eredmények kapcsán. Pl. kiemelik, hogy míg a francia nemzetgyűlési képviselők 90 százaléka támogatja az EU alkotmánytervezetét, a lakosság többsége elutasította azt. ("Guardian", június 2.)

Az Európai Szociális Fórum mozgalom résztvevői elhatározták, hogy a franciaországi és a hollandiai népszavazáson elvették Európai Alkotmány ellenében – a 2006. évi athéni 4. ESZF találkozóiig – kidolgozzák a "Másfajta Európa Chartáját" (ideiglenes elnevezés). A Chartában a demokrácia, a szociális jogok, a társadalmi egyenlőség, a különbözőségben rejlő értékek, a közjavak és környezetünk védelme kerül előtérbe. A Charta tervezetének megfogalmazása céljából Firenzében, 2005. november 12-13. között, Európai Közgyűlést tartanak. (ESZF internetes lista.)

A kubai forradalom 52. évfordulóján, július 26.-án, Fidel Castro beszédet mondott. Szóba hozta, hogy Bush elnök nagybizottságot bízott meg egy kubai "átmenet" után megvalósítandó program kidolgozására. Ebben oltási és írás-tanítási kampányt is előirányoztak, holott közismert, hogy Kubában az egészségügyi ellátás és az oktatás általános színvonala jobb, mint az Egyesült Államokban – mondta Castro. Kipellengérezte a Guantánamo támaszponton fogva tartottakkal szemben alkalmazott, emberi jogokat sértő bánásmódot. Kiemelte, hogy már Jimmy Carter szerint is ez "súlyos teherterhelés és súlyos csapást jelent az Egyesült Államok jó hírévére". Konkrétumokat hozott nyilvánosságra az Egyesült Államok kormányának erősödő diverziós, nemzetközi joggal ellentétes tevékenységéről. Bejelentette: a gazdaság az első félévben 7,3 %-kal nőtt.

Noam Chomsky, a neves amerikai tudós, másokkal együtt, nyilatkozatban követelte a guantánamoi támaszpont kiürítését.

Az Atlanti Fellebviteli Bíróság augusztus 9.-én visszavonta az öt kubai antiterrorista aktivista hőssel szemben 2001-ben hozott ítéletet, mert az "nem volt igazságos és pártatlan", s szélsőjobboldali csoportok által táplált erős Kuba-ellenes hangulatban alult hozták. Új eljárást rendeltek el.

Az USA két évszázad alatt felhalmozódott államadóssága Bush megválasztásáig, azaz 2000-ig 5,7 billió (ezer milliárd) dollárt ért el. Ez 2010-ig – a prognózisok szerint – 10,8 billió dollárra, tehát tíz év alatt közel kétszeresére nő. Paul Volcker pénzügyminiszter szerint 75 %-os a valószínűsége annak, hogy az az USA öt éven belül súlyos pénzügyi válságba kerül. Az aggodalmakat osztja a számvevőszék elnöke és J. Stiglitz, a Világban volt alelnöke is. ("New York Times", június 26.)

A BBC közvéleménykutatást rendezett arról, hogy kit tartanak a megkérdezettek minden idők 10 legismertebb, legjelentősebb és legnagyobb hatású filozófusának. A legtöbb szavazatot, 27,93%-ot, Marx kapta, megelőzve olyan neveket (sorrendben), mint Hume, Wittgenstein, Nietzsche, Platon, Kant, Aquinói Tamás, Szókratész, Arisztotelész és Popper.

A 16. Világifjúsági Találkozót az anti-imperialista politikát folytató Venezuela fővárosában, Caracasban, augusztus 7. és 15. között tartották. 144 országból 17 ezer küldött vett részt. A 16. VIT-ről kiadott közlemény szerint az összesereglett haladó és demokratikus fiatalok az imperializmus és a kapitalizmus ellenes harc erősítése mellett foglaltak állást. A közlemény élesen elítéli az USA háborús politikáját és állami terrorizmusát, a kapitalista érdekeket kiszolgáló nemzetközi intézményeket, mint a Világbank, az IMF, a WTO. Tiltakoztak a világszegénység, a szegény országokban jelentős írástudatlanság, a gyenge oktatási színvonal ellen. A közlemény szerint tartóhatatlan, hogy Földünk javainak 85 %-át a 24 leggazdagabb ország élvezi. Szolidaritást vállaltak a felszabadító harcok résztvevőivel, így az iraki és a palesztin néppel is. Figyelemre méltó, hogy a dokumentum hangsúlyozza az 1947-ben elindított Világifjúsági Találkozók folytonosságát.

Az ázsiai politikai életben szenzációként hatott, hogy az Indiai Kommunista Párt (M-L) főtitkára és az Indiai KP főtitkára együtt látogattak el Pakisztánba, eleget téve a mindkettőjüknek szóló meghívásnak. Látogatásuk során nyolcnapos körutazáson vettek részt, amelyet a pakisztáni baloldali pártok frontja szervezett. Találkoztak az ország fontos közéleti személyiségeivel, megbeszélést folytattak a miniszterelnökkel és a külügyminiszterrel. Fogadta őket Musharraf államelnök is.

Álvaro Cunhal elvtársat, a Portugál Kommunista Párt legendás vezetőjét, a nemzetközi munkásmozgalom kimagasló személyiségét, félmillió tömeg kísérette utolsó útjára. A temetés napjára a kormány állami gyászt rendelt el.

A vietnami forradalom 60 éves

1945 augusztusában Vietnamban általános népi felkelés robbant ki. Ennek eredményeként kiáltották ki szeptember 2-án a Vietnami Demokratikus Köztársaságot. Következő számainkban fontos dokumentumokat fogunk közölni a vietnami forradalomról. Most a népköltészetnek egy kis gyöngyszemével emlékezünk az évfordulóra; a vers az amerikai agresszorok elleni honvédő harcok idején született.

Dal a k'niafa árnyékáról

Amikor a mezőn jártam
lábam elé szállt egy árnyék
Árnyéka a k'niafának
betakarta gyöngye mellem
Este rólad álmodoztam
s nem jött álom a szememre

Anyád is a mezőt járta
s leszállt hozzá az az árnyék
Árnyéka a k'niafának
anyád hátát simogatta
és anyádnak aznap este
eleredt a könnye érted

Kérdeztem a k'niafától:
- Mondd, a szelek hová futnak?
- Oda, ahol a nap ébred...
Anyád pedig ezt kérdezte:
- Hűvös vízzel ki itat meg?
- Észak vize itat engem...

Földről álmodik a hernyó
erdőről a phi-madárcs
Anyád meg én mindig rólad
akit Észak vize hűsít
mint a szelet és az árnyat
árnyékát a k'niafának

(Ford. Rozsnyai Ervin)

(folytatás az 1. oldalról)

reformisták képzeletében létezik. A tőkebér munka viszonyon belül – írta Marx – "a tőke érdekei és a bér munka érdekei homlokegyenest szemben állnak egymással". "A tőke gyors növekedése egyenlő a profit gyors növekedésével. A profit csak akkor növekedhet gyorsan, ha a munka ára, a relatív munkabér éppoly gyorsan csökken. Jóllehet a reális munkabér emelkedik, csak nem ugyanabban az arányban, mint a profit." (Marx: *Bérmunka és tőke*) A kapitalizmus "megjavításáról" álmodozni, olyan körülmények teremtésével, amikor a tőkés "vagyonukat teljesítménnyel szerzik", a tőke az "építő, alkotó munkából" gazdagodik, a "felesleget pedig a közjóra fordítja". "Jó kapitalizmus" után áhítózni, amely amikor már olyan "jó" lesz, amilyennek szeretnénk, már nem is az – idegen a marxizmustól és a marxistáktól. A "jó kapitalizmus" elmélete összeegyeztethetetlen a marxizmussal.

Wirth Ádám

Az oroszországi szocialista orientációjú tudósok kongresszusa

VI. kongresszusát tartotta az Oroszországi Szocialista Orientációjú Tudósok Társadalmi Szervezete (népszerű orosz kezdőbetűi rövidítésével, a szinte szimbólikus hangzású RUSZO). A kommunista mozgalom betiltása után újraszerveződő marxista-leninista pártmozgalom oldalhajtásaként 1994-ben tartották első kongresszusukat a szocialista orientációjú tudósok, a párt újjászervezésében résztvevő *I. Oszadcsij*, neves történetész vezetésével.

Ma az ország 58 régiójában, jelentős tudományos-egyetemi centrumokban működik a nem csak marxista-leninistákat, de haladó demokratikus, a néphatalom visszaállításáért nyíltan kiálló kutatókat-oktatókat tömörítő önkéntes társadalmi tudományos és ismeretterjesztő szervezet. Résztvevőinek többsége elkötelezett kommunista, de aktívan együtt tevékenykednek a szervezetben a különféle marxista csoportok képviselői, pártonkívüli antikapitalista hazafiak is. A szervezetet a kommunisták vezette baloldali hazafiak szövetséges tömörülésének aktív részvevője.

A kongresszus vitáinak középpontjában *10 éves tapasztalatuk, a tanulságok, a jövő perspektívái* állottak. Elméleti síkon éles kritikának vetették alá *J. Luzskovnak* a

rendszer apológiáját szolgáló könyvét ("A kapitalizmus fejlődése Oroszországban – 100 év múltán"), nem kevésbé *A. Zinovjevnek* a marxizmus, a kommunizmus, a kommunista párt jogosultságát túlhaladottnak ítélt filozófiai fejtegetését (A jövő pártjának ideológiája). Élesen bírálták a Soros alapítvány és kapcsolt részeinek neoliberalizáló tevékenységét. Az átmenethez vezető út vizsgálatával kapcsolatban nagy figyelmet fordítottak a technológiai fejlesztés és a vegyes tulajdonviszonyok között a népi dolgozói jellegű társas vállalkozások, szövetkezetek, állami tudományos-termelői egyesületek szerepére, társadalmilag a népi önvédelmi harc, öngazgató helyi tanácsok mozgalmainak kibontakoztatása nélkülözhetetlenségére.

Sz. Bologin előadásában különös gondal tárgyalta az ökológiai, és G. Kosztyin meghívott műszaki kutató előterjesztésében a technikai modernizálás problémáit. A kongresszus három összefoglaló dokumentumot bocsátott ki: "Oroszország megmentésének irányvonalát", "A tudományos kutatási és oktatási reformok népellenes jellegének bírálatát", és "A politikai be-börtönözések és korlátozások szabadsághelyzetét".

A vitában nagy számban vettek részt elvszerű kritikussággal és önkritikusan, a baloldali pártok vezetésének hibáit is néven nevezve, kiemelkedő, nemzetközi elismertségű akadémikusok, professzorok, az állami дума képviselői, fontos országgrészek tudományos minősítettségű pártvezetői. Így többek között *V. Kasin* akadémikus, az Oroszországi Föderáció Kommunista Pártjának elnökhelyettese, *V. Grizlov* közgazdász, a Politikai Műveltség folyóirat szerkesztője, *A. Voroncov* filozófia professzor Leningrádból (ők nevezték így a közleményben – Sz.A.), *V. Seveluha* akadémikus Moszkvából, *A. Sendrik* agrártudományi professzor, *A. Prigarin* közgazdász, az Oroszországi Kommunista Párt – Szovjetunió Kommunista Pártja (egyik kisebb kommunista szervezet) első titkára és sokan mások.

A kongresszus kidolgozta a szervezet munkaprogramját a 2005-2009 esztendőre. *I. Oszadcsij*t a szervezet tiszteletbeli elnökévé választották. Az új elnök *V. Seveluha* biológus akadémikus, elnökhelyettesek: *I. Bratisev* és *V. Kocsnyev* közgazdász professzorok lettek.

Széchy András

TILTAKOZUNK A JAPÁN MILITARIZMUS FELTÁMASZTÁSA ELLEN!

A Tsukuru-Kai nevű japán nacionalista társaság olyan tankönyvek írásával és terjesztésével foglalkozik, amelyek igyekeznek felfűrésztelni Japán háborús múltját. Bár a japán militarizmus az 1930-as és 1940-es években hatalmas szenvedést okozott Ázsia Csendes-óceáni régiójában, a tankönyvírók úgy tüntetik fel országuk imperialista rablőháborúit, mint felszabadítást az európai gyarmatosítók uralma alól. A Tsukuru-Kait jelentős erők támogatják; a japán kormány magas rangú tagjai és héjának számító politikusok (pld. Tokió kormányzója, Ishihara Shintaro) nyomást gyakorolnak a helyi önkormányzatokra és az iskolákra, hogy ezekből a könyvekből tanítsák a történelmet.

A könyvek ellen élénken tiltakoznak az ország haladó gondolkodói. Figyelmeztetik a japán társadalmat, hogy a Tsukuru-Kai tankönyvei segítik a héják egyik fő tervét, amely az újrafegyverkezés érdekében meg akarja szüntetni az alkotmányban rögzített fegyverkezési tilalmat. Minthogy ez a lépés nemzetközileg is veszélyes lenne, a tiltakozók arra kérik a világ haladó köreit, hogy csatlakozzanak a tiltakozó mozgalomhoz. E napokban dől el, hogy a 2006-ban induló tanévtől milyen tankönyvekből fognak tanítani Tokió egyes városrészeiben.

A Marx Károly Társaság, felismerve a japán újrafegyverkezés veszélyét, tiltakozik a hamis történelemfelfogásnak a japán középiskolákban való terjesztése ellen!

Budapest, 2005.08. 06.

**A Marx Károly Társaság
Országos Vezetősége**

Megjegyzés:

Tiltakozásunkat eljuttattuk a japán hatóságok 3 intézményéhez. Tájékoztattuk a kínai, vietnami és kubai nagykövetségeket, valamint a magyar baloldali civil szervezeteket.

LÁTOGATÁS A 101 ÉVES BÍRÓ FERENCNÉL

Társaságunk vezetésének hat fős küldöttsége felkereste dr. *Bíró Ferenc* Kossuth-díjas ny. egyetemi tanárt, a Csepel Művek volt vezérigazgatóját, egykori miniszterhelyettest. Elvtársunk és barátunk, a Marx Károly Társaság alapító tagja, az elmúlt napokban ünnepelte 101. születésnapját. A körülményekhez képest kitűnő egészségi állapotban fogadta látogatóit. Meglepő szellemi és fizikai frissességéről tett tanúbizonyságot, amikor népes csoportunkat helytel kénálva, ő maga hozott ki széket az egyik szobából a másikba, majd a hosszas beszélgetés során értékelte napjaink politikai eseményeit, és hasznos tanácsokat adott a további teendőkhöz kapcsolatosan. Többek között javasolta annak felmérését, hogy a rendszerváltás milyen gazdasági és egyéb károkat okozott az országnak.

Ez alkalommal adtuk át dr. *Bíró Ferencnek* a "Marx Károly Társaság örökös tagja" Emléklapot, valamint a "posztumusz örökös tag" Emléklapot felesége, dr. *Bíró Eugénia* nevére, aki a közelmúltban hunyt el 96 éves korában, és szintén Társaságunk alapító tagja volt.

Dr. *Bíró Eugénia* a Csepel Autógyár alapító vezérigazgatójaként ment nyugdíjba. Nevét írói munkássága révén is sokan ismerik.

Dr. *Bíró Ferencnek* további erőt és jó egészséget kívánunk.

FL.

FELZÁRKÓZÁSI TÖREKVÉSEK A KÖRÖS-VÖLGYBEN

Beszélgetés Varga Zoltánnal, a Békés Megyei Közgyűlés elnökével

A közelmúltban cikk jelent meg a Békés Megyei Hírlapban az Európai Unió régiójainak helyzetéről. A 2005. januárjában közzétett EU-elemzés rangsorba állította – a 2002. évi egy főre jutó bruttó hazai termék, a GDP alapján – a 25 tagúra bővült Közös Európa 254 régióját. Ezek között a magyarországi délföldi-régió a 242. helyen áll. Közéjük tartozik Csongrád és Bács-Kiskun megye mellett Békés megye is.

Ezzel kapcsolatban kerestük meg Varga Zoltánt, a Békés Megyei Közgyűlés elnökét, hogy beszélgetést folytassunk vele – a három között is legelmaradottabb – Békés megye helyzetéről és a felzárkózási törekvésekről.

— Békés megye kormányokon és rendszereken átívelően, hosszú évtizedek óta felzárkózási kényszerben van. A megye helyzete és fejlődési esélyei ellentmondásosak. Saját forrásból képtelenek vagyunk leküzdeni hátrányunkat, ehhez kormányzati támogatásra és jelentékeny nagyságrendű európai uniós forrásokra van szükségünk. A térség számára elengedhetetlen a gazdasági szerkezetváltás ahhoz, hogy képes legyen becsatlakozni a hazai és az európai gazdasági folyamatokba – kezdte a beszélgetést az elnök, aki egyben a megyei területfejlesztési tanács vezetője is.

— A megye legnagyobb gondja a közlekedési megközelíthetőség elégtelenségén túl, hogy kedvezőtlen a gazdasági szerkezete, s ez a fő ok, hogy országos viszonylatban igen alacsony a térség jövedelemtermelő-képessége. Ha továbbra sem sikerül a gazdaság pezdítése, kevés az esélyünk arra, hogy Békés felzárkózik az ország versenyképes gazdasági övezeteinek körébe. A foglalkoztatási és munkaügyi tárca által felkért szakértő cég több mint 150 Békés megyei vállalkozással készített interjút, így minden esély megvan arra, hogy a térségben működő cégek tényleges gondjai és problémái kerüljenek felszínre. A munkaanyag következtetéseit figyelembe véve készülnek majd el azok a fejlődést elősegítő operatív programok, amelyekhez hazai és brüsszeli források társíthatók. Jó időpontban és jókor kaptunk kormányzati segítséget, hiszen a főbb fejlesztési irányokat kijelölő szakértői programjavaslatok becsatornázták a most készülő *Nemzeti Fejlesztési Terv* fejezeteibe. Természetesen csalódhat, aki gyors változásokat remél, hiszen az egészségtelen gazdasági folyamatok egyik napról a másikra aligha fordíthatók meg.

— Mit ért azon jellemzés alatt, hogy a

megye helyzete és fejlődési esélyei ellentmondásosak?

— A modern és az elmaradott gazdaság együtt és egy időben van jelen. Komoly húzóágazatnak számít az üvegyipar. Orosháza és térsége az ágazat fellegetvára, az ország csaknem teljes gyártókapacitása ide koncentrálódott. A nemzetközi vetőmagtermelés egyik európai központja Szarvason épült ki. Szeghalomban a Felin hozta létre európai gyártó központját és logisztikai bázisát. A gépipar teljesítménye is biztató. Az ágazat teljesítménye bővíthet, amennyiben a gazdasági szereplők, a kis és a közepes vállalkozások be tudnak kapcsolódni a különböző nemzetközi beszállítói programokba. Arra nem lehet várni, hogy a megyébe nagy autógyártó vagy más nemzetközi cégek települjenek a közeljövőben. Összefogással, szövetkezéssel az orosházi *Linamar Rt.* Vezetése mellett több Békés megyei gépipari vállalkozásnak van esélye új piacokra betörni. Biztató a szolgáltatási ágazatban a pozitív fejlődési trend, annál is inkább, mivel a szolgáltatás az egyik legnagyobb foglalkoztató. A tercier ágazatok száma – logisztika, pénzügyi és egyéb szolgáltatások – a határ mentén található megyénk jó adottságokkal rendelkezik.

— A mezőgazdaságban is vannak lehetőségek, kiválóak az adottságok, ezért teljesítménye a jövőben is fontos szerepet játszik majd. Arra kell törekedni, hogy minél jobban használjuk ki az agrár-élelmiszer-gazdaságban rejlő versenyelőnyöket. Az egy más kérdés, hogy itt mennyi és milyen munkahelyek teremtésére van lehetőség. Alternatíva a megyén belüli továbbfeldolgozás bővítése lehet: nem könnyű feladat, hiszen a térségben és az egész országban óriási a verseny. *Csak szövetkezéssel lehet az ágazatot megerősíteni, védeni a vállalkozások és szövetkezések érdekeit.*

— Akkor tudunk előre lépni, ha sikerül Békés megyében stabil, kapcsolatokon alapuló integrációkat létrehozni az alapanyag termeléstől az értékesítésig bezárólag. *A Gyulai Húskombinát* részéről van már ilyen kezdeményezés, ami arra utal, vannak jó ötletek és projektek. Békés megye élelmiszer-feldolgozó ipara válságkezelésére a kormány ősszel döntést hozott. Ennek alapján átfogó szakértői munkaanyag készül a térség gazdasági helyzetéről, amely feltárja a hátrányos helyzetet okozó problémákat, s javaslatokat fogalmaz meg a jövő fejlesztési irányairól. A rövidesen elkészülő tanulmány érdemben segítheti Békés megyét abban, hogy az optimális

fejlesztési tervek épüljenek be a II. Nemzeti Fejlesztési Tervbe (NFT). Biztató jel, hogy a megye pályázói sikeresen szerepelnek az NFT első kiírásain.

— *Milyen célokat terveznek megvalósítani Európai Uniósi forrásokból?*

— Elsősorban a közúti beruházások megvalósítását tervezzük. Politikai konszenzus van a 44-es főút gyorsforgalmúvá építése ügyében és abban, hogy korszerűsíteni kell a megyén belüli közúthálózatot a fő közlekedési utak és autópályák gyors elérése érdekében. Pártoktól függetlenül a megye valamennyi politikai szereplője elkötelezte magát az M-44-es gyorsforgalmi út kiépülése és a 47-es főút fejlesztése mellett. Fontos számunkra a volt déli autópálya nyomvonal, az M-9-es építésének megkezdése is. A fejlesztési prioritások között szerepel az ivóvíz-minőségjavító program megvalósítása a megye valamennyi érintett településén, amit az EU is előírt számunkra. Összefogva a dél-alföldi régió megyéivel több tízmilliárd forint összegű nagy központi projekt keretében kívánjuk megoldani az egészséges ivóvízellátást.

— A hulladékgazdálkodás a megye egyik neuralgikus pontja. Korszerű szemétkézelés sajnos csak egyes kistérségekben épült ki. A dél- és észak-békési települések az eddigi fejlesztésekből teljesen kimaradtak. A megye és a régió több mint száz települése szövetkezett egy regionális hulladékgazdálkodási program kidolgozására és megvalósítására pályázva a második

(folytatás a 7. oldalon)

(folytatás a 6. oldalról)

NFT regionális forrásaira. Sajnos anyagi gondot okoz a településeknek a már betelt hulladéklerakók ártalmatlanítása és a megélvők üzemeltetése. Nincs pénzük a hulladékgyűjtési törvény előírásainak teljesítésére. A szennyvízcsatorna-hálózat építése területén is vannak lemaradások, a gondok megoldása ott a legsürgetőbb, ahol fontos vízbázisok találhatóak és a belvíz állandóan problémát jelent. A nagy regionális csatornahálózati rendszerekkel szemben Békés megye a veszélyeztetett területeken kisebb csatornaépítési és szennyvízelvezetési programokat tervez megvalósítani, hiszen ezek üzemeltetésére is léteznek már optimális, versenyképes megoldások.

— *Milyen tapasztalataik vannak az EU-források eddigi elnyerése terén?*

— Nagyon sikeresnek tartom, hogy Békés megye települései jól szerepelnek az első NFT pályázatain. Eddig összesen több mint 16 milliárd forint értékű támogatásban részesültek a sikeres programok. A magyarországi megyékből a pályázók ezer

lakosra jutó elnyert támogatási összeg alapján Békés a második helyen szerepel, több mint 41 millió forinttal. Elsősorban azokat a vállalkozásokat támogatjuk, amelyek elősegítik a foglalkoztatást és azokkal működünk együtt, amelyek hosszú távon tervezik jövőjüket Békés megyében. Fejlesztik az infrastruktúrát, hogy a vállalkozó más térségekhez hasonló feltételek mellett tudjon telephelyet létesíteni, gyártó bázist építeni, logisztikai tevékenységet folytatni. A megyében jó a munkaerőképzés és átképzés. Egymilliárdos pályázati siker révén a megye Békéscsabával közösen egy Térségi Integrációs Szakképző Központot (TISZK) létesít a megyeszékhelyen. Ez javítja a térség versenyképességét, hiszen a korszerű gyakorlati szakmai oktatás lehetősége még kevés helyen található meg az országban, s elegendő szabad munkaerő is rendelkezésre áll.

— Sokat teszünk azért, hogy országosan is versenyképes fejlesztési programokat készítsenek Békés megye pályázatképes szereplői. Lassan egy éve, hogy a

megyei közgyűlés hivatala létrehozott egy munkacsoportot, akik kifejezetten a pályázatok generálásával foglalkoznak. A munkacsoport szaktudását mindenki igénybe veheti. A projekt készítését és generálását a jövőben még inkább előtérbe kívánjuk helyezni. Az már most látható, hogy szakértői segítség nyújtásával jelentős eredmények érhetők el. Nagyon fontos, hogy a megye szereplői pályázati együttműködéseket hozzanak létre a különböző fejlesztési célok érdekében. A megyeháza fizikailag könnyen elérhető az önkormányzatok, a vállalkozások és más intézmények számára, ugyanakkor az ott dolgozó szakemberek kellő távolságból, elfoglaltság nélkül tudnak segíteni a készülő brüsszeli pályázati programok elkészítésében – *mondta végezetül Varga Zoltán szocialista politikus, a Békés Megyei Közgyűlés elnöke.*

— *Köszönjük a beszélgetést!*
Békéscsaba, 2005. május 18.

Tanai Ferenc

Emlékkép a múltból!

Kedves Szalai József!

Én egy emléképpel válaszolok írására, ami kitörölhetetlenül bennem él.

Öntől vett idézettel kezdem gyerekkori élményem felidézését.

“...az egész világ várta az orosz katonákat...”

Igen, így igaz, a világ részeként mi is, ott Barnakon, egy kis zalai tanya népe.

Hétről-hétre figyeltük a híreket és lestük, mikor jönnek már?!

A megváltást vártuk tőlük! Persze, volt, aki félt. Féltette fiatal lányát vagy asszonyát a gyakran rágalmazott katonáktól. Voltak rossz tapasztalatok is, de akik vétettek, éppen magyar katonák voltak.

Aztán egyik éjszaka erősödött az ágyúzás dübörgő hangja és némelyik repülőgép olyan alacsonyan szállt, hogy látni lehetett a pilótákat.

A németek menekültek és minden mozgathatót magukkal vittek. Még az állatokat is elhajtották. De senki nem bándódott, mindenki örült, végre itt vannak, közelednek már. Aztán tényleg jöttek az orosz katonák, lóháton. Azt mondták, előfutárok.

A tökéletesen működő szájról-szájra hírlánc következtében percek alatt összefutott a falu népe. A kíváncsiság a félelemnél is erősebb volt mindenkién.

Én, a mindent látni akaró 7 éves lánygyerek, azt hiszem, elsőként futottam az elől jövő katonához, mert nagyon tetszett a lova.

Apám és én nagyon vágytunk arra, hogy legyen lovunk, de akkoriban sosem lehetett.

Ma is szinte látom a soványka lovat, sötét, majdnem fekete volt a szőre. Hosszú sórényre gyönyörűen lengett.

Megálltam a lovon ülő katona előtt, néztem őt és a paripáját.

Hosszú ideig bámultuk egymást. Aztán hirtelen mozdulattal lehajolt a lóról, vállamnál fogva felrántott magához, és ölébe ültetett.

A tömeg dermedt volt, halk sikolyfélt is lehetett hallani. Mi lesz most!? Elrabolja a kislányt!?? Anyámért futottak.

Aztán a katonát olyan erős zokogás rázta, hogy a ló teste is vibrált tőle.

Olyan szorosan ölelt, hogy fuldokolva kapkodtam levegőért.

De a félelemmel tele csend talán még és ennél is megrázóbb volt.

Aztán csak egyik kezével ölelt, a másikkal a szíve felőli zubbonyzsebből egy kislány gyűrött fényképét húzta ki és mutatta a körülállóknak. Hasonlítottunk egymásra.

Amikor csillapodott a zokogása – ugyan igen rossz magyarsággal – de elmondta és megértette magát – ; a kislánya éppen ekkora és ilyen volt, mint én; kócos, sötéthajú, csillogó szemű, kedves és bátor.

A háború kitörésekor látta utoljára. Azóta sem hírt, sem levelet nem kapott családjától. Azaz tudta, ahol ők éltek, igen nagy bombázások voltak, a kisváros eltűnt, rombadőlt.

Senki sem maradt élve, csak tömegsírok vannak.

Aztán a megrendüléstől minden kíváncsiskodó sírva fakadt. A férfiak is. Átélték a katona helyzetét.

Miután felocsúdtak az emberek, az asz-

szonyok sugdolózni és futkosni kezdtek: előszedték az eldugott élelmet. Zsírt, szalonnát, kenyeret, aludttejjet, krumplit hoztak és egy-két tyúkot, kakast is kerítettek. Gyorsan főzni kezdtek. A férfiak – ki tudja, honnan – de borocskát kerítettek!

A népek nem engedték tovább a nagyon várt, csoportnyi katonát, amíg nem ettek. A lovak elé finom szénát tettek és megittatták őket.

A beszélgetés nehezen ment, de mégis tökéletesen megértették egymást.

Aztán tovább mentek.

Búcsúzóul nagy összeölelkezések voltak a férfiak között, az asszonyok pedig konyharuhás batyukba kenyeret, szalonnát, sültkrumplit kötöttek és odaadták a katonáknak.

Én álltam és néztem az első katonámat és a lovát.

Megisméltódott a találkozási jelenet.

Végül egy másik katona köténykeforma szoknyám elejét felrántotta, mutatta, hogy tartsam, mint egy kosárkát! Aztán a katonasapkák felhajtókéja alól Európa sok országának aprópénzét öntötték oda.

Talán emlékként akarták hazavinni, ha túléljük a háborút.

Én pedig a sok csillogó fémpenzecske láttán boldog voltam. 7 évesen is éreztem, és megértettem, hogy az orosz katonák jók és szeretik a gyerekeket!

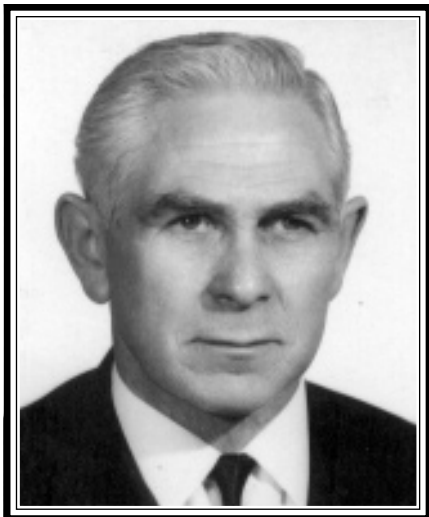
Nagykanizsa, 2005. augusztus 24.

Keglovics Gabriella

IN MEMORIAM

BERÉNYI FERENC

1920 – 2005

Súlyos veszteség érte a kommunista mozgalmat. 85 éves korában elhunyt *Berényi Ferenc*, a Május Elseje Társaság alapító, örökös tagja, tiszteletbeli elnöke.

Munkásdinasztia tagjaként az Egyesült Izzó műszeresze, futóbajnok. Édesapjával együtt ukrainai büntetőszázadba került, egyikébe a „mozgó veszthelyeknek”. Megjárta a poklok poklát. Bajtársaival együtt fellázadt, kitört, csatlakozott a fegyveres ellenálláshoz. Szlovák, cseh, ruszin, német, magyar partizánok oldalán vett részt a besztercebányai felkelésben. Megérdemelten lett később a magyar antifasiszták kelet-európai tagozatának vezetője. A rendszerváltás nehéz tárgyalásain az általa vezetett küldöttség szembeszállt a baloldal soraiban is előretörő megalkuvókkal.

Tagja volt a Marx Károly Társaságnak, élő kapcsolatot jelentett a két társaság között. Emlékezetesek voltak közös május elsejei akcióink.

A gyászoló család, rokonok, barátok, bajtársak és elvtársak nevében a Május Elseje Társaság elnöke, *dr. Aggod József* búcsúzott Berényi Ferencről augusztus 26-án, a Farkasréti Temetőben.

A munkásmozgalom számára maradandót alkotott. Életét utódai példának tekintik.

**EMLÉKÉT KEGYELETTEL
MEGŐRÍZZÜK.**

**A Marx Károly Társaság
Vezetősége**

A Marx Károly Társaság közleményei

* *Nyári szünet előtti központi vitafórumunkon* Andor László, az “Eszmélet” c. folyóirat főszerkesztője “100 lépés után, kampány előtt” címmel tartott vitaindító előadást.

* *Koszorúzás Kádár János sirjánál.* Július 2-án a KJBK rendezésében megemlékeztünk *Kádár János* halálának 16. évfordulójáról. A Fiumei úti temetőben Társaságunk koszorúját *Ferencz Lajos és Wirth Ádám* helyezték el az emlékművön. Hajdúmegyei tagozatunk koszorúját *Mihály János* helyezte el. A koszorúzás előtt *Vajnai Attilát*, a Munkáspárt alelnökét, vörös csillag viseléséért a Rendőrség előállította.

* *Filozófiai Munkacsoportunk konferenciáján*, a Villányi úti Oktatási Központban, *Gedő András*, a filozófiai tudományok doktora tartott vitaindító előadást “*A marxista filozófiai elmélet történetiségéről*”

* *Szeptember 16-án, 16 órakor tartjuk következő központi vitafórumunkat* a Zsigmond-tér 8 szám alatti előadóteremben. Téma: “Kubai és latin-amerikai tapasztalatok.” (Élménybeszámoló). Előadó: *Simor András*, az EZREDVÉG főszerkesztője. **Minden érdeklődőt hívunk és várunk!**

* **A Társaság országos vezetőségi ülését szeptember 10-én 10 órakor tartjuk** a Zsigmond téri előadóteremben. Napirend: Időszzerű elméleti kérdések; Áttekintés a közgyűlési és az előző vezetőségi ülés döntéseinek végrehajtásáról; Következő feladataink.

* *A Magyar Állami Kincstár értesítette Társaságunkat*, hogy a Nemzeti Civil Alapprogram Kollégiuma elutasította a működési feltételek biztosítására benyújtott pályázatunkat. Az elutasítás indokai: “a számviteli beszámoló nem megfelelő. A mérleg és eredmény levezetés hiányos”. Megjegyzendő, hogy előző évben is hasonló volt az elutasítás indoka. Az idén, felszólításukra, kijavítottuk a pályázatot, ennek ellenére elutasították. Vajon ez lesz a sorsa a következő pályázatunknak is?

Kérjük, akik rendelkeznek megfelelő számviteli felkészültséggel, jelentkezzenek, hogy következő pályázatunknál már ne találhassanak az elbírálók hibát.

* *Régiók szervezését kezdte meg Társaságunk* mind a 7 régió területén. A Dél-Alföldi, Észak-Alföldi és az Észak-Dunántúli régiókban biztató kezdeti eredmények mutatkoznak – különösen a szervezés területén. Több fővárosi kerület is jeleskedik a szervezeti és elméleti munkában. A 7 régió 20 megyei (budapesti), 20 budapesti kerületi tagozatot és 46 csoportot fog össze. A regisztrált tagok és olvasóköri tagok száma: 1357. Rajtuk kívül 110 fő még nincs regisztrálva.

* *A tagdíjfizetés eddigi eredménye.* 2005 első félévében 574 befizetés történt összesen 958.151 forint összegben. Élénjáró tagozataink: Bp. III. ker.: 95.278 Ft.; Pest-megye: 82.950 Ft.; Bp. II. ker.: 68.400 Ft.; Bp. XI. ker.: 65.020 Ft.; Bp. VI-VII ker.: 59.630 Ft.; Bp. XIX. ker.: 49.200 Ft.; Fejér-megye: 39.400 Ft.; Bp. XIV. ker.: 37.000 Ft.; Jásznagyk.-Szolnok megye: 35.200 Ft.; Bp. I ker.: 34.478 Ft.; Bp. V ker.: 33.875 Ft. *Miután a működésünket segítő pályázatunkat elutasították, pénzügyileg nehéz helyzetben vagyunk. Fenntartási kiadásaink és a “Dialektika” megjelenésének költségei kizárólag a tagdíjakból és egyéni adományokból fedezhetők. Kérjük elvtársainkat, barátainkat: segítsenek! Különösen azokhoz fordulunk, akik ez év folyamán még nem fizették be tagdíjukat, illetve egyéni támogatásukat. – Köszönjük megértésüket!*

**A Marx Károly Társaság
központi fogadóórái:**

Minden hónap
3. pénteken 15 – 18 óra
Zsigmond-tér 8. I. em.

Telefon ügyelet:
szombat-vasárnap kivételével
08 – 17 óra között
06 20 553 53 04
mobil számon

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke
1067 Bp. Eötvös u. 2. **Tel:** 342-1068
Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság
Felelős szerkesztő: *dr. Rozsnyai Ervin*
OTP számlasz.: 1171 1041-2085 9590

Nytsz.: 75/763/1997
Internet: www.extra.hu/dialektika
E-mail: dialektika@freemail.hu
Nyomás: Unio-Print Kuvert Kft.
Felelős vezető: *Szabó László* igazgató